

Vedlegg til pkt. 4381/08

BERG KOMMUNE

BERG KOMMUNE

ALKOHOL OG

RUSPOLITISK HANDLINGSPLAN

2008 - 2012

Vedtatt i Berg kommunestyre 19.11.2008

INNHold:

1. INNLEDNING

1.1 Lovverket

1.2 Arbeidet med planen

2. OMTALE AV RUSMIDDELSITUASJONENE

2.1 Nasjonalt perspektiv

2.2 I Berg kommune

3. VURDERING AV RUSMIDDELSITUASJONEN I KOMMUNEN

4. RUSMIDDELPOLITISKE MÅL OG STRATEGIER

4.1 Nasjonale mål og strategier

4.2 Mål og strategier for kommunen

5. TILTAK FOR Å NÅ DE KOMMUNALE MÅLENE

5.1 Forutsetninger

5.2 Salgs- og skjenkebevillinger

5.2.1 Rammer for salgs- og skjenketider

5.2.2 Myndighet

5.2.3 Kontroll

5.2.4 Sanksjonsordninger

5.3 Generelle forebyggende tiltak

5.4 Forebygging ovenfor særskilte grupper

5.5 Hjelp og behandling til rusmisbrukere

6. GJENNOMFØRING AV PLANEN

7. EVALUERING OG RULLERING AV PLANEN

1. INNLEDNING

1.1 Lovverket:

I lov om omsetting av alkoholholdig drikk heter det i § 1-7 d:

"Kommunen skal utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. Departementet kan gi forskrifter om innholdet av kommunal alkoholpolitisk handlingsplan."

Det har ikke kommet slike forskrifter fra departementet, men de har utarbeidet en rettleidende mal.

I Lov om sosiale tjenester er det sagt følgende i §§ 3-1 og 6-1:

"Sosialtjenesten skal gjøre seg kjent med levekårene i kommunen, vie spesiell oppmerksomhet til trekk i utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale problemer, og søke å finne tiltak som kan forebygge slike problemer."

"Gjennom råd og veiledning og hjelpetiltak skal sosialtjenesten hjelpe den enkelte til å komme bort fra misbruk av alkohol og andre rusmidler. På tilsvarende måte skal det gis råd, veiledning og hjelp til vedkommendes familie."

1.2 Arbeidet med planen i kommunen.

Berg kommune har valgt en arbeidsform der administrasjonen ved sosialtjenesten og formannskapskontoret har samarbeidet om å utarbeide forslag til ruspolitisk handlingsplan. Planen har vært sendt ut til virksomhetslederne i kommunen med oppfordring om å gi tilbakemelding på innholdet.

Som en del i kartlegginga av bruk av rusmidler i kommunen har det vært sendt brev til lensmannsetaten og helsetjenesten i kommunen med forespørsel om hvordan de oppfatter/har registrert rusmisbruks situasjonen konkret i Berg.

2. OMTALE AV RUSMIDDELSITUASJONEN:

2.1 Nasjonalt perspektiv

Helsedirektoratet – god helse og omsorg for alle.

I forbindelse med skolestart har Helsedirektoratet i 2008 sendt ut en invitasjon til alle ungdomsskolene om å holde foreldresamtalen ” Tør å sette grenser ” **sett** tydelige grenser. **Ikke** gi alkohol til barn under 18 år. **Snakk** med andre foreldre om felles mål og grenser. **Tenk** gjennom dine egne grenser i forhold til alkohol. **Vis** at du bryr deg. Publisert 26.08.08.

Fra Sosial- og helsedirektoratets faktasider på internett kan leses følgende ” De fleste nordmenn har et nøkternt alkoholforbruk, men ca. ti prosent drikker halvparten av all alkohol som konsumeres. Over 50.000 personer i Norge drikker alkohol tilsvarende en halv flaske brennevin hver dag.”

Debutalderen for alkohol i Norge er ca. 15 år. I snitt drikker ungdom i Norge 5,55 liter ren alkohol i året (2003). Selv om aldersgrensen for alkohol er 18 år og 20 år for vin og brennevin, skaffer ungdom under aldersgrensen alkohol likevel via venner, foreldre eller andre.

Øl er den mest populære drikken blant ungdom og er den vanligste alkoholdrikken i Norge. Øl selges i de fleste dagligvarebutikker i landet.

Brennevin utgjør en større del av alkoholforbruket blant de yngste aldersgruppene. Dette kan skyldes at det er ”enklere” å forsyne seg med brennevin fra foreldrenes barskap, og at det er lettere å skaffe hjemmebrent eller smuglet sprit enn å kjøpe lovlig alkohol.

Vinforbruket har økt jevnt de senere årene, særlig i Oslo. Det kan tyde på at ungdom, som befolkningen generelt, tilegner seg mer kontinentale drikkevaner.

Rusbrus kom på markedet i 1995. Rusbrussalget steg raskt og så en stund ut til å kapre store markedsandeler fra øl, men har nå stabilisert seg på 5-10 prosent av totalkonsumet.

Beregnet gjennomsnittlig årlig forbruk målt i liter ren alkohol for ungdom i Norge i alderen 15-20 år i 2003 var hhv. 7,12 for gutter og 4,36 for jenter.

Alkoholloven gir kommunene en stor grad av påvirkningsmulighet til å styre hva slags alkoholpolitikk de ønsker for sin kommune.

Narkotikasituasjonen

Narkotikaproblemet i Norge har utviklet seg til et ganske alvorlig samfunnsproblem, der Oslo som hovedstad er naturlig spesielt hardt rammet. Men både byene og bygdene i hele landet merker stadig økning av problemet. På tross av myndighetenes innsats mot importen av narkotiske stoffer, er det åpenbart for alle at tilgangen likevel har økt. Med økt tilgang har prisene sunket, noe som har gjort det mulig for selgerne å nå stadig nye ungdomsgrupper.

2.2 I Berg kommune:

Gjennom de erfaringer som pro-tjenesten har gjort i sitt arbeid, og med samtaler med representanter fra skolene, helsesøster og lensmannskontoret i kommunen har det kommet fram en del opplysninger om utviklinga av rusmiddelsituasjonen i Berg kommune.

Det kan se ut som at alkoholkonsumet og misbruket har holdt seg noenlunde konstant de siste årene, mens at narkotikabruken har økt. Det er også indikasjoner på at det foregår en del blandingsmisbruk av alkohol/piller/narkotika. Det kan se ut som om at lensmannsetaten har registrert nye unge brukere i kommunen. En økning her kan kanskje forklares i økt ressursbruk innen området kartlegging av narkotikamisbruk fra politiets side.

Det bekreftes fra politiet at det pr. okt. 08 er mer enn 10 personer i Berg kommune som bruker narkotika, etter samtale med politiet (A. Nilsen 24.10.08). Men at politiet ikke regner Berg kommune som en stor problemkommune i denne sammenheng. Dvs at Berg er en relativt oversiktlig kommune.

Det er videre tilbakemeldinger om drikkepress langt ned i årsklassene. Debut med alkohol i ungdomsskoletrinnene er ikke unormalt. I den forbindelse er begge skolene sitt ansvar bevist her. Forebyggende arbeid ligger som en del av skoleplanen, spes.knyttet mot R.L.E – Narurfag og Samfunnsfag.

Helsestasjonen jobber regelmessig opp mot skolene mtp, forebyggende arbeid mot rus.

Det planlegges teaterstykke som skal ha tema om grensesetting vedr, seksualitet. Her skal jordmortjenesten jobbe sammen med helsestasjonen. Jeg tenker at dersom ungdommene lærer seg grensesetting på området seksualitet, kan dette lett overføres til alkohol /rus og alle andre områder som berører mennesket.

Helsedirektoratet sendte ut publikasjon 26.08.08 til alle ungdomsskolene i Norge ad, tema grensesetting. ” Tør å sette grenser ”

Det er avholdt foreldremøte på skolen hvor foreldrene var invitert til å lage et felles utkast om foreldrenes holdning til ungdommens alkoholbruk, og økt bevisstgjøring av evt, konsekvenser ved bruk av rusmidler. Hva kan skje med og rundt ungdommer som er mye ruset / beruset. Det legges opp til møte hvor ungdommen og foreldrene møtes sammen – og hvor foreldrene skal presantere sitt utkast vedr, foreldrenes holdninger rundt temaet.

Det er ønskelig å oppnå en felles holdning blant alle foreldre slik at alle kan være trygg på at når de sier nei til å kjøpe alkohol til sin ungdom – så gjør alle de andre foreldrene det samme.

3. VURDERING AV RUSMIDDELSITUASJONEN I KOMMUNEN

Berg er en kommune som i mange år har vært ”delt” i en nordre- og en søndre del inntil internveien ble åpnet 21. august 2004. Kjøreavstanden mellom Senjahopen (nordre del) og Skaland (søndre del) ble etter internveiåpninga redusert fra 115 km til ca. 15 km hver vei. Den reduserte ”reiseavstanden” gjør at befolkningen generelt lettere blir kjent med hverandre og deltar på hverandres arrangement.

Befolkningen i Berg er spredt over flere relativt små bygdelag. Dette gjør rusmiddelsituasjonen i utgangspunktet rimelig oversiktlig. Likevel er det en alminnelig oppfattelse i bygdemiljøene at narkotiske stoffer blir en del brukt/eksperimentert med av enkelte i kommunen, men at det er svært vanskelig å få oversikt over hvem det gjelder og

hvor stort omfanget er. Det anses som viktig å prioritere forebyggende arbeid blant ungdom for å forhindre rekruttering inn i rusmiljøet da eldre rusbrukere ofte finansierer eget forbruk .

Selv om mange av innbyggerne i kommunen nyter/bruker alkohol i større eller mindre grad, er det likevel bare enkelte individer som kan karakteriseres som alkoholmisbrukere. Helse- og sosialavdelingene har rimelig god oversikt over de enkelte individene, men en del alkoholmisbruk er sannsynligvis også skjult. Det er likevel liten grunn til å tru at de ”etablerte misbrukerne” i stor grad drar til seg nye ”rekrutter”, men der det er et rusmiljø vil det alltid være noen som over tid ikke klarer å avgrense forbruket sitt. Vi må ikke glemme at noen vil kunne selge / rekruttere for å kunne finansiere eget forbruk.

Å ha et oversyn over de etablerte misbrukerne/miljøene er en ting. Noe annet er å fange opp de som er i faresonen til å havne i et slikt uføre og å gripe tak i de eventuelle nye miljøene som er på gang, - kanskje også med nye former for rusproblematikk. Det har som før nevnt vært flere tilbakemeldinger om at drikkepresset er merkbart helt ned i de tidlige tenårene. Når en samtidig har med seg signaler om et økende blandingsmisbruk og en alminnelig oppfattelse av at narkotiske stoffer blir brukt/eksperimentert med blant en del innbyggere i kommunen, er det all grunn til å være på vakt. Det er derfor også svært viktig å komme i gang med konkret forebyggende og holdningsskapende arbeid.

4. RUSMIDDELPOLITISKE MÅL OG STRATEGIER:

4.1 Nasjonale mål og strategier:

I 1998 ble det fra regjeringshold lagt fram en handlingsplan for redusert bruk av rusmiddel (St.prp. nr. 58 for 1997-98.)

Mål:

- Redusere skadevirkninger ved alkoholbruk, på individ- og samfunnsnivå.
- Reduksjon av misbruket cannabis, ecstasy og lignende rusmiddel blant ungdom og yngre voksne.
- Økt bevissthet om sammenhengene mellom bruk/misbruk av forskjellige rusmiddel.
- Heve debutalderen for bruk av alkohol.
- Styrke negative holdninger til narkotika og misbruk av alkohol.
- Et bedre og mer effektivt behandlings-, ettervern- og omsorgstilbud til rusmiddelmisbrukere.

Strategier for å nå målene:

- Samarbeid med heim og skole i det holdningsskapende arbeidet
- Bred mobilisering av frivillige krefter, organisasjonen og ungdomskulturelle miljø.
- Kommunen, det lokale politiet og lokalmiljøet skal spille en sentral rolle i det forebyggende arbeidet.
- Det forebyggende arbeidet skal ha langsiktig perspektiv.
- Innsatsen skal rettes mot hele befolkningen og mot risikogrupper.
- Ungdom og voksne skal være viktige målgrupper for innsatsen.
- Behandlings- og omsorgstiltak skal spille på lag med frivillige organisasjoner, grupper og enkeltpersoner.

- Ettervernet skal styrkes.
- Kontakt mot politi, lokal prest/byprest og utekontakt i Lenvik opprettes.

Sosialdepartementet fulgte videre opp med å legge fram Regjeringens handlingsplan mot rusmiddelproblemer for perioden 2003- 2005 med følgende

hovedmål:

- en betydelig reduksjon i de sosiale og helsemessige skadene av rusmiddelmisbruk

Viktige strategiske mål:

- forebygge alle typer av rusmiddelmisbruk, med særlig fokus på forebyggende arbeid blant barn og ungdom
- bedre tilgangen til effektiv rådgivning, hjelp og behandling for personer med rusmiddelproblemer og deres pårørende
- oppnå vesentlig reduksjon i forekomsten av rusmiddelrelaterte helseskader og antallet rusmiddelrelaterte dødsfall

Rusmiddelpolitikken er krevende fordi dilemmaene er mange og vanskelige, og fordi prinsipper og praktiske løsninger kan komme i konflikt med hverandre. Økt internasjonalisering (økonomisk, politisk og kulturelt) og andre endringer i samfunnsforholdene de senere årene har ført til justeringer i politikken. Det har blitt mindre fokus på regulering og mer fokus på ansvar og rollefordeling. Den store utfordringen i tiden framover blir å forene respekt for enkeltmenneskets valgfrihet og statens rett og plikt til å beskytte sine borgere mot de skader som påføres av andre, eller ulik risikofølelse den enkelte måtte velge selv.

4.2 Mål og strategier for kommunen.

Berg kommune ser det som naturlig å følge de nasjonale målene, kanskje med særlig vekt på å forsøke å få hevet debutalderen for bruk av alkohol og styrke negative holdninger til narkotika og alkoholmisbruk. Forskning (Pedersen 98) indikerer tydelig at debuttidspunktet kan ha mye å si for om en får problem med å holde alkoholbruken innenfor forsvarlige rammer senere i livet. Konkret viste det seg at de som debuterer med alkohol i 13-årsalderen i snitt konsumerer 7 liter alkohol pr. år når de er 19 år, mens de som venter med debutalderen til 17-årsalderen har et forbruk som ligg under 4 liter når de er på samme alder.

5. TILTAK FOR Å NÅ DE KOMMUNALE MÅLENE

5.1 Forutsetninger

Lov om omsetning av alkohol av 02. juni 1989 regulerer tilgangen av alkoholholdig drikk gjennom blant annet bevillingsordninga, vilkår for hvordan salg og skjenking skal skje og krav til kontroll, at bevillingsinnehaverne følger regelverket.

I arbeidet med ruspolitisk handlingsplan er det viktig å ha med seg at alkohol er en lovlig vare. Mange setter stor pris på å nyte alkohol i moderate mengder. Det er således et ønske fra mange innbyggere i kommunen at alkoholholdig drikk skal være tilgjengelig. I tråd med dette er det næringsinteresser som også er knyttet til salg og skjenking av alkohol, og disse er naturlig nok interesserte i å drive sin virksomhet med gode rammevilkår. Når det likevel er

nødvendig å ha en handlingsplan også i forhold til en lovlig vare, er dette utfra at alkohol, som andre rusmidler, er vanedannende. Det er ei kjent sak at misbruk av alkohol påfører både misbrukere og pårørende til dels store skader, og kostnadene for samfunnet er store.

I alkoholloven prøver en å ta hensyn til de ovennevnte faktorene på en balansert måte. Med denne loven som grunnlag har kommunen likevel frihet til i stor grad å utforme sin egen alkoholpolitikk.

En basis for en god ruspolitisk handlingsplan må være at kommunen har en velfundert salgs- og skjenkepolitikk. Videre tiltak kan naturlig deles inn i

- generell forebygging
- forebygging ovenfor grupper i faresonen
- hjelp og behandling til rusmisbrukere

5.2 Salgs- og skjenkebevillinger:

Uten å ha dette nedfelt i noen plan, har politikerne tidligere satt nokså tydelige rammer for salg og skjenking av alkohol i Berg kommune. Dette har vært gjort gjennom vurderinger i forbindelse med behandling av søknader om salg- og skjenkebevilling. Disse rammene er et naturlig fundament for salgs- og skjenketider nedfelt i den ruspolitiske handlingsplanen.

Politikerne har vedtatt alkoholpolitiske retningslinjer i Berg kommune 16.12.08

I tillegg til å si noe om hvem som kan få lov til å selge alkohol, hva som skal selgest og til hvilke tider dette kan skje, har alkohollova også klare retningslinjer for saksbehandlingen ved søknader om salgs- og skjenkebevilling. Det er derfor unødvendig å presisere dette i denne planen.

Det er i Berg kommune, slik lovverket gir anledning til, delegert til rådmannen å avgjøre søknader om ambulerende skjenkebevilling for enkeltarrangement.

5.2.1 Rammer for salgs- og skjenketider

Rammene for salgs- og skjenketider i kommunen er:

Salgsbevilling:

Kommunen følger en linje der butikkene får selge øl og alkoholholdig drikk inntil 4,7 % i samsvar med hovedprinsippet i alkoholloven, som sier at salget kan skje fra kl. 08.00 til kl. 20.00. På dager før søn- og helligdager skal salget opphøre kl. 18.00,. Dette gjelder ikke dagen før Kristi Himmelfartsdag.

Skjenkebevilling:

Alminnelig skjenkebevilling brennevin for bedriftene i Berg er **tillatt** mellom kl. 13.00 og kl. 02.00 alle dager.(Lovens **normaltid** for skjenking av brennevin er fra kl 13.00 til 24.00)

Skjenketid for øl og vin for bedriftene i Berg er **tillatt** mellom 08.00 – 02.00 alle dager. (Lovens **normaltid** for skjenking av øl og vin er fra kl 08.00 til kl. 01.00) Skjenking av brennevin er **forbudt** mellom kl. 03.00 – 13.00 og skjenking av øl og vin er **forbudt** mellom kl. 03.00 og kl. 06.00.

5.2.2 Myndighet

Bevilling for salg og skjenking gis av kommunestyret for kommunestyreperioden etter søknad fra salgssted og skjenkested. Rådmannen har delegert ansvar for å avgjøre skjenkebevilling for enkeltarrangement.

5.2.3 Kontroll

Berg kommune har i lengre tid benyttet seg av den private virksomheten Alkontroll fra Tromsø til å kontrollere at salgs- og skjenkesteder holder seg innenfor bevillingsrammene og lovverket i forbindelse med omsetning av alkohol. Avtalen sikrer at det hvert sted med åpningstid hele året blir kontrollert i utgangspunktet 3 ganger pr. år. Skjenkesteder med sesongåpninger kontrolleres 1 gang pr år. En slik ordning sikrer en forsvarlig kontroll både med hensyn til omfang, til kostnader for kommunen og til kvalitet på arbeidet som blir gjort, i forhold til hva som ville ha vært tilfelle dersom kommunen skulle gjort dette selv. Det er Alkontroll A/S har foretatt til nå 2 kontroller på butikkene. De øvrige skjenkestedene blir kontrollert 09.11.08

5.2.4 Sanksjonsordninger

Ved klare brudd på alkoholloven eller andre lover som denne viser til, skal administrasjonen straks legge dette fram for kontrollutvalget. Kontrollutvalget skal så gi en innstilling til formannskapet om reaksjoner ovenfor det aktuelle salgs-/skjenkestedet og formannskapet tar den endelige avgjørelsen.

Ved brudd på bevillingsvilkårene skal følgende straffereaksjoner benyttes:

1. gang: Advarsel eller inndragning i inntil 3 måneder.
2. gang: Inndragning i ½ - 1 år
3. gang: Inndragning i resten av bevillingsperioden

5.3 Generelle forebyggende tiltak

Viktige primære prinsipper i rusforebyggende arbeid i Berg bør være:

- Å nå målgruppa før debut av rusmiddel
- Å engasjere målgruppa gjennom medbestemmelse og medansvar for ulike opplegg
- Å tilpasse ulike opplegg til den situasjon barn og unge er i
- Jevnlige rusforebyggende tiltak i målgruppen 10-16 år
- Å la elever i skolen formidle budskapet til yngre elever
- Å ha et langsiktig perspektiv over innsatsen
- Å få voksne til å være positive rollemodeller for barn og unge
- Å gi barn og unge fritidstilbud som er meningsfylte og som reduserer etterspørselen etter rusmiddel

- Å utvikle et støttende og inkluderende miljø i skolen og i nærmiljøet

Berg kommune har inngått i et samarbeidsprosjekt med kommunene Torsken, Tranøy, Sørreisa og Lenvik med ang. samordning av lokale rus- og kriminaleforebyggende arbeid, kalt SLT. Dette er et treårig prosjekt hvor en koordinator tilknyttet Pedagogisk senter ”drar i trådene/koordinerer” i de enkelte arbeidsgruppene som er opprettet i hver kommune. I Berg deltar representanter fra lensmannsetaten, sosialtjenesten, barneverntjenesten, helsesøster og andre aktuelle. Målet med SLT er å få alle instanser som jobber i forhold til barn og unge til å dra i felles retning. Det er også alles ansvar for at denne gruppen ikke søker seg til rus og kriminelle miljøer.

Forslag til tiltak (ikke prioritert rekkefølge):

- Etablering av et årlig undervisningsprogram i ungdomsskolen med rus som tema, gjerne med medvirkning fra ressurspersoner utenfra. Lensmannen og personell fra barneverntjenesten, Pedagogisk senter, og evt. andre aktuelle aktører kan være naturlige medspillere her.
  - Helsestasjonen kan engasjere seg aktivt mot rus ved å ta dette opp som tema i samtalegrupper, gjerne i sammenheng der også andre tema omkring oppvekstmiljøet blir diskutert.
  - Det bør legges til rette for at 2 niendeklassinger kan dra på Juventekurs årlig og deretter formidle videre sin informasjon til egen klasse og til foreldre. Kanskje bør de også gi informasjon også i lavere klassetrinn.
  - Det må være et siktemål å få 10. klassetrinn i ungdomsskolen til å være positive ”rollemodeller” for de unge.
  - Rus kan være tema i foreldrekonferanser/-møter i skolen.
  - Det må arbeides med å få til en jevnlig drift av ungdomsklubb for ungdommen som vil være et rusfritt samlingssted. Andre liknende tiltak for ungdom må også vurderes.
  - Det må være et mål å bedre kvaliteten og bredda på de fritidstiltakene som finns i kommunen.
  - Frivillige lag og organisasjoner må utfordres til å ta del i det forebyggende arbeidet.
  - Det må signaliseres til de som kjøper alkohol til ungdom under 18 år at dette er straffbart. Dette gjeld også foreldre som forsyner barna sine med alkoholholdige drikkevarer.
  - Det må legges vekt på å samordne totalressursene innen helsestasjon, psykiatriarbeid og kultursektor med sikte på å skape gode tilbud for ungdom i utsatt alder og situasjon.
-

5.4. Forebygging ovenfor spesielle grupper:

De generelle tiltaka er gjeldende for alle, om de er definert til å være i risikogrupper eller ikke. Når det gjelder de særskilt risikoutsatte, er den viktigste jobben å identifisere disse, og når dette er gjort, sette inn selektive tiltak. Uten å konkretisere noe nærmere kan vi definere dette som tiltak som retter seg mot problemskapede eller uheldige prosesser som kan fremme ikke ønsket atferd. Det vil her være viktig med et godt tverrfaglig samarbeid mellom de instanser som naturlig samarbeider rundt denne gruppen.

5.5 Hjelp og behandling av rusmisbrukere:

- Det må være ei kontinuerlig evaluering av det arbeidet som skjer innenfor det kommunale hjelpeapparatet mot denne målgruppa. Det er viktig å ha med seg hvilke tilbakemeldinger en får fra brukerne.
- Et tverrfaglig samarbeid er nødvendig, blant annet fordi rusmisbruk ofte er knyttet opp mot psykiatriske problemstillinger.
- De som arbeider med denne gruppen må få anledning til å tilegne seg nødvendig kunnskap.
- Kommunen må minne Fylkeskommunen på det ansvaret for behandling som ligger på denne, blant annet i forhold til blandingsmisbrukere og de som har et rusproblem i tillegg til en psykiatrisk diagnose.

6. GJENNOMFØRING AV PLANEN

Alle de tiltak som er nevnt i tiltakskapittelet er ønskelig å gripe tak i. Skal en plan være realistisk å gjennomføre bør en likevel begynne et sted og så arbeide seg framover. I Berg kommune vil vi prioritere disse tiltakene:

<u>Tiltak</u>	<u>Ansvar</u>	<u>Gjennomført innen</u>
En tydelig salgs- og skjenkepolitikk med gode kontrollrutiner må videreføres	Kommune- styret	Videreføring av gjeldende praksis
Forebyggende arbeid i skole- og andre ungdomsarenaer	Skole/helsetj.	Løpende
Forebyggende arbeid i familier med rusproblematikk	Sosial/barnevern/helse	Løpende
Kartlegging av rusmisbruk 2007	Lensmann/sos.tj/helsetj.	2007
Plan for ettervern	Sosialtj./helsetj.	2007
Distribuere informasjon til målgruppen	Skole/helsetj/sosialtj.	Løpende

---

---

7. EVALUERING OG RULLERING:

Planen bør evalueres og rulleres tidlig i hver kommunestyreperiode, før det blir tatt stilling til bevillingssakene i perioden.

Kilder: Sosial- og helsedirektoretet, avdeling for rusmidler, faktasider på internett
Resultat fra forskning utført av Willy Pedersen, 1998 – referert på Rusmiddel-
direktoratets sine nettsider.
Rettledende mal for kommunal rusmiddelpolitisk handlingsplan, Sosial- og helse-
Departementet 1999.
Regjeringens handlingsplan mot rusmiddelproblemer 2003-2005

Skaland oktober 08

Stig Johansen
Pro-leder